Воспоминания ветерана Великой Отечественной войны Бикчурина Абдулгани Миналимовича, жителя села Шыгырдан о лагерной жизни

Воспоминания записала

ученица 9б класса

МБОУ “Шыгырданская СОШ №1”

Батыревского района

Таймасова Зиля

Руководитель: Валитова Ф.К.,

педагог — психолог МБОУ

“Шыгырданская СОШ №1”

Бикчурин Абдулгани Миналимович, род. 1921. Рядовой, 218 арт.полк, 76 див., ЛФ, ЗФ. « Отечественная Война» II степени (из Книги памяти)

Без 1941нче елда армиягә чыгып киттек. Апрельнын 19ында Орловский области Елецкка. Елецкта 1-2 ай служить итәргә тотынганнан сон, безнен бәхетсезлеккә каршы немец сугыш ачты. Аннан сон безне сугышка алып киттеләр. Без 218 нче артиллерия армиясендә идек. Белоруссиядә, Витебск тирәсендә сугыштык. Бервакыт безнен снарядлар беткәч, безне немец самолетлары бомбить иттеләр. Шуннан 17 кеше генә калдык. Машиналар һәрберсе яраксызга чыкты.

Безнен бер лейтенант калган иде. Лейтенант станция Рудниковка машина снарядлар алырга барырга диде. Без анда 8 кон бардык. Кондезен барып булмый, тонлә генә бара идек. Немец самолетлары очып йори. 8 кон барганнан сон, безнен ашарга бетте. Лейтенантнын акчасы бар иде,бер авылга кердек. Бер карт янына кереп сораштык, ул безгә бер ипи бирде.

«Станция Рудников еракмы?» дигәч, «Әнә, яна. Анда немец аэродромы да бар»,- диде. «Немец еракмы?» диеп сорагач, «Немец около Москвы»- диде.

Мин шунда иптәшемМакачев Шәрифкәәйттем: «Харап булдык бит».Шунда мина Шәриф: «Курыкма. Безнен, Россия зур бит. Ул безнен рус vз гомерендә бирелмәгән. Мин ышанам, рус халкы бирешмәс», — диде.

Аннары без кустарникка кереп яттык. Безнен остән самолет очып китте. Шуннан сон мотоцикллар белән немецлар килеп безне атарга тотындылар.Кайсыларыбыз раненый булды.

Баштан снаряд шикелле әйбер белән аттылар. Шунда мине борынга, башка ранить итте. Витебскида военный лагерь булган, шунда итеп яптылар. Анда безнен кебек бәхетсез кешеләр бик кvп иде. Анда купме торганнан сон, Оршага алып киттеләр. Оршада коненә бер кружка баланда бирәләр иде. Анда 10-15 кон яткач, Польшага алып киттеләр. Польшада лагерь исеме Мазавиц диләр иде. Польшада бик кvп иде безнен кебек пленный Россия солдатлары. Польшада шунда надсменнар(надзиратель смены?),руслар, белорусслар, украиннар. Надсменнарны руска каршы сугышырга ала диеп сойлиләр иде.

Без аннары руслар белән бергә кушылдык. Анда фамилияләрне рус фамилиясенә яздырдык. Польшадан Голландиягә алып киттеләр товарный вагон белән. Юлда

vлгәннәрне кvмгәләп тә калдырдык. Овчаркалар саклый, вагон кырыенда прожекторлар тонен янып тора. Голландиядә безне бер ай тоттылар. Анда ашарга арчымаган алманын ашын ярты литр бирәләр иде. Аннары берконне ипи белән ярты литр аш бирделәр, аннары безне товарный вагоннар янына алып килделәр. Вагонга тояргә тотындылар. Вагонга бик тыгыз тояделәр. Овчаркалар, эсэслар безне алып киттеләр. Вагон яннарында прожекторлар белән кояш инэр — инмәс кабызалар. Үлгән кешеләр вагон эчендә vк бардылар. Шулай итеп без оч сутка бардык. Австриягә концлагерь Маутхаузинга алып килделәр. Концлагерьга кергәч, 3100 кеше диеп сойләделәр. Шуннан безне мунчага кертә башладылар.

Мунча иртәдән башлап кичкә кадәр керттеләр. Ботен әйберләрне алып калдылар, безне эчке кvлмәкләр белән генә чыгардылар. 16,17,18 оч баракка кертеп яптылар. Ике атна тордык. Аннары безгә агач калоткалар, беркатлы киемнәр бирделәр.

Каждый барак(блок) калючий тимерчыбык белән чорналып алынган иде. Бер бporактан икенчесенә кvчәргә юк иде безнен барак тирәсендә. Немецнын бандитлык белән утыручылар башка торле кием белән. Башларында каска иде,кулларында резиновый шланг иде. 19нчы барак санчасть иде.

Безнен баштагы чәчләрнен уртасыннан каждый атна ике нулле машинка белән алалар иде. Аннары безне эшкә алып киттеләр. Эшкә барганда тау астына таба 186 баскыч тоштек. Гранит таш карьеры, шул таш карьерыннан эсэслар ташлар кутәртеп лагерь Бав дигән нигезләргә ташыттылар. Хәле киткән, стройдан чыкканнарны аталар иде. Аннары без кvтәреп кайта идек. Кvтәреп кайткач, умывальникка ыргыттыралар иде. Шулай итеп бер ял конне барак башлыгы керде дә: «Кайсыларыгыз эшкә чыга» диде. 1941- 1942нче еллар бик салкын кышлар иде. Без бер 30 кеше эшкә чыктык. Без лагерь эченнән кар ташыдык, эсэслар, овчаркалар артыбыздан йориләр. Обед вакытында кайтсак, 700 кешене каулап чыгарганнар, ялангач килеш, безгә шуларнын ашын бирәләр, без аларны бетерә алмадык, калды. Кич кайткач, боларны кертмәгәннәр. Салкын кыш, тунып беткәннәр. Шуннан сон, безгә тагын шул ашны,vзебезнен, порция итне бирделәр. Без ашаганнан сон, аларны кертәләр. Шуннан сон бик кvп кеше дизентериягә китеп vлделәр. Эчен китсә, кvмер бирәләр иде.

Агач калоткалар белән бик унайсыз йорергә, аякка тия. Әгәр эштән хәлен бетеп калса, бер, ике, оч кон калсан, машинага ябып, сухой пар белән vтерәләр.

Машинага кызыл тәре куйган, vзен белмисен дә, хәле булмаган кеше нәрсә белә ул. Забор кырыена барып булмый, артык колючий тимерчыбык чорнап куйган,биеклеге дә шулай шикелле. Колючий тимерчыбык ике метр ярым, оч метрлы эчкә таба берәр метр бардыр, каяда ут яна. Тотынсан, ток суга. Колючий тимерчыбыктан 4 — 5 метр таш стена, стенанын биекле оч метр бардыр, тоже шулай ук эчкә таба куелган. Токлы тимерчыбык, утлар янып тора. Колючий тимерчыбык белән таш стена арасында эсэслар йориләр, конен-тонен вышкаларда пулемет белән торалар. Нинди дә булса нарушение ясасан яисәәйбер урласан, кулларынны богаулап капкаишек тобенә чылбыр белән бәйләп куялар иде. Яисә кvткә сугалар,кулны-аякны каптырып куялар.50дән артык сукмыйлар. 25-15не сугалар иде. Мина vземә дә кvткә алырга да туры килде.Бәрәнге урлаган эчен 15 кат суктылар, кvткә утыралмыйча йорисен.

Еврейларны кvралмыйлар иде. Аларны шундый издевать итәләр иде. Бервакытны 8 еврейны базар конне эсэсовчы, лагерь коменданты ике бозау зурлык овчарка белән шуларны издевать итә. Колючий тимерчыбык кvтәртә, тәннәре, куллары кан гына булдылар. Барып электр тогына тотынма келиләр, овчаркалар жибәрми. Шуннан кvпме жәзалаганнан сон атарга алып киттеләр ахрысы. Аталар иде аларны. Крематорий конен — тонен янып тора иде. Немецларнын политика белән утыручылары треугольниклары яшел тостә. Кайсыларынынвишневый иде. Алар немец законына буйсынмаганнар дияләр иде. Анда бер немецләр генә тvгел, чехлар,поляклар,югославлар, французлар,бельгиецлар,итальянецлар һәм башка торле халыклар. Русларнынкиемендә арткы ягында, алгы ягында SU иде. 68664-бусы минем номер.

1942нче елнын мартында таш кутәреп ташый идек. Шуннан сон мин яхшы командага эләктем. Шул иптәшләр арасыннан 20 кеше сайлап алдылар. Аннары без таш ясарга ойрәттеләр. Анда ышык иде, башы япкан иде,янгыр-жил юк. Без анда азайган идек инде.

Аннары безнен, комсоставлар килде диделәр. 20нче баракта «Блок»та. Аларнын тирә — ягын тагын оч метрлы такта белән әйләндереп алганнар. Үзләрен беркая да чыгармыйлар иде. Без аларны кvрмәдек, но безнен офицерлар диделәр. Берконне эшкә чыгармыйлар. Барак янына чыкканны каулап кертәләр. Бер ике- оч коннән сон безне Гозен дигән лагерьга алып киттеләр. Гозен дигән лагерь Мотхаузиннан 5 км булыр. Шунда карьерда эшләдек тагын! Мотхаузин лагерындагы политика белән утыручынемецлар эшкә баргач безнен рус солдатлары кая житкәнне әйтәләр иде. 2 немец 1937нче елны Россиядә сессиядә булганнар иде.

Аннары бервакытны Эсэс белән полицияләрне безгә китерделәр. Эсэс лар киттеләр.

«Кая барасыз?» дип сорагач, «Белмибез» диделәр. Шуннан сон 4 майда лагерьда немецлар Гитлер vлгән дип сөйләделәр. Безгәбер-ике сутка ипи бирмәгәннәр иде. 5 майда англичаннар килеп ачты ишекне, кич сәгать 5тә проверка вакытында. Шуннан сон без лагерьга кермәдек, капкага кеше сыймый,бар да чыга. Шуннан мин 6 иптәшләрем белән эшләгән турыбыздан карьерга бардык та, таш дробилка башына менеп яттык. Шунда кич кундык. Торып лагерь яныннан узсак, лагерьны ябып куйганнар. Аннары Дунай буйлап киттек. Дунай буенда бер лодкага утырдык. Дунай буйлап лодка белән бер конбардык. Икенче конне Дунай буйлап ике яклап рус солдатлары киләләр. Лодканы бер урынга тартып, рус солдатларын кvрергә чыктык. Шунда бер лейтенант, бер старшина, солдатлар. Безне шунда ашаттылар, бездән сораштылар. Аннары без тагын киттек. Лодка белән без кvп тә китмәдек, безне кырыйга яшәләр. Без лодканы туктаттык та,Дунай кырыена чыктык. Кайсылары безгә «китер атабыз» диләр, «изменник Родины» диләр, кайсылары «Сорашыйк әле», - диләр. Шуннан сон безне тикшерv лагерына алып киттеләр. Лагерьда безнен кебек пленныйлар бик кvп иде. Безне тикшергәннән сон кире служить итәргәалдылар. Аннары ойгә1946нчы елда гына кайттым.